

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 6 frt
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS.SZERKESZTŐ ES LAP ULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J.

Araszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Iskolahiány.

A német-francia háború után általános volt azon hit, hogy a francziákat a német iskolamesterek verték meg. Ők plántálták azon ifjúságba a nemzeti szellemet, a hazaszeretetet, mely lelkesedő vitézséggel torolta meg a francziák nagy császárijának Nápoleonnak hazájukkal szemben elkövetett megalázó sérelmeit. Az élet és a szülői ház mellett az iskola neveli a gyermeket az élet viszontagságai közt megállani tudó, s másokért, s hazájáért tenni akaró emberré. Eléggé meg nem róható vétkes könnyelműség tehát annak elnézése, hogy városunkban egyes generációk iskolahiány miatt éppen nem, vagy csak igen hiányos iskoláztatásban részesülnek.

Az iskoláktól távollétem csak akkora bepillantást enged ez ügyben, mennyit egy gyermekeit neveltető, s a társadalomban megforduló egyén szerezhethet. Szívesen elvárná az ember, hogy valamelyik tanügyi ember nyilatkozzék, de míg ez bekövetkezik, legyen szabad, nekem úgy általánosságban az iskolahiányról szólnom.

Majd minden felekezet tart fenn

iskolákat. Ezek között legnépesebb a reformátusoké. Szóljunk tehát előbb erről. A fiúiskolába Bölöni tanító kezelése alá 120 gyermek jár. Ezek mind egy teremben, egy ember vezetése alatt. Már legyen az illető a legkitünőbb, legutánnanézőbb tanító, annyi gyermeket, kik a mellett nem is egy, de legalább 4 osztályba, tanítani, még pedig jól tanítani, valóban a lehetetlenséggel határos emberfeletti munka. Hasonló a ref. leányiskolája. Csak a fáradságot nem ismerő, ügybuzgó tanítóknak köszönhető, hogy a tanítás nem eredménytelen. Valóban tehetne valamit a ref. status-iskolája ügyében. Szervezzen még két tanítói állást, szaporítsa meg a tantermek számát is kettővel!

A kath. felekezetek iskolái közül szólunk itt csak a róm. kath.-éiról. Az egyik tanítója kántor, fényképész, s tanító. Valóban bámulatos sokoldalúság. A másik a káplán. Nem elég a papi teendők végzése, az összes tordai iskolákban a róm. kath. vallástan tanítása, még oly hivatalt is kell minden díjazás nélkül betöltenie, melyre a tanítók 4 évig készülnek. Kitünő hírnévnek is örvend e felekezet iskolája.

Daczára, hogy oly nagy városunkban a római kath. intelligenzia, a hivatalnokok nem kis része is e felekezethez tartozik, mégis a r. k. státus semmit nem törődik iskolájával. Elhagyatott hely ez, maguk a róm. katolikusok is elkerülik. Ez se hogy sem normalis állapot, ezen segíteni kell. Még a legkedvezőbbek a viszonyok az unit. elemi iskolában. Szívesen felkeresik ezen iskolát más felekezetek gyermekei is, innét van a pár év óta jelentkező túlnépesség. Ha még egy tanerőt új osztálynyitással alkalmazna a státus, üdvösen segítne a túltömöttségen, s az iskola még nagyobb fellendülést érne el.

Az ó-tordai állami leányiskolában a beiratkozáskor valóságos verseny ges van a szülők közt, így is gyermekeik könnyen kiszorulnak. Meg is van áldva az egyszál tanítónő annyi gyermekkel, hogy tarthat a rendes órákon felül is (privát szíveségből) akár az órarendet megkésztető tanórát. Itt is mennyire elférne még egy tanerő, s még egy tanterem.

A zsidók iskolája sokáig haldoklott, végre jobblétre szenderült. E felekezet iskolája felbomlott, gyermekei 1

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

A lemondás könyvéből.

I.

Bolondos ábránd volt a mi szerelmünk,
Ma józanok s okosak is vagyunk;
Jó lesz egymást örökre elfelednünk,
S egymástól távol, messze bolyganunk.

A büszkeségről, hogy letettem érted,
S árán kerestem üdvösségedet . . .
Te nem tudod, te soha meg nem érted . . .
Szivem lemond, s kegyet nem kéreget.

Ábrándos sziv előttem nem kelendő,
Az enyém érdeklését nem tanult;
Tied marad virágnnyillás: jövőd,
Enyém marad, virághullás: a mult.

II.

Faluról falura hasztalan bolyongok,
Szivemnek vágyai, elhullott falombok.
Hajdan a lomb zöldelt, s rajta családfészek,
Hasztalan keresem, végkép elenyészett.

Mint a rabmadárnak a keskeny kalitka,
Oly szük lett világom tőled elszakítva,
Mint a korhadó fa, melynek nincsen lombja,
Gyászos az életem, fájó magányomba.

Repülne a szivem, haj de már nem szabad . . .
Keserű csalódás tépi a szárnyakat.
Magasra repültem, de visszakerültem,
Aláhullott lelkem, végkép elszédültem.

Kunhegyi Miklós.

Baross Gáborról.

Egy-két jellemvonás.

Halnak, halnak egyre halnak,
Színe java a magyarnak!

Megdöbbenve állunk a nyitott koporsó felett, mely az „új Magyarország“ egyik legnagyobb vezér-férfiát pihenésre kényszeríti s s örökre lezárja daliás alakját érte rajongó hálás nemzete könybe borult szeme elől.

A kegyetlen végzet zsarnok hatalma ellen tehetetlenül vergődik szivünk, lelkünk, hogy ezt a nagy csapást mérte e sokat szenvedett nemzetre.

Az emberi nagyság, az erő, hatalom semmiségének érzete reszkettet meg az örök természet és végzet hatalmával szemben, midőn látjuk, hogy az az ember, a kit a félistenek sorában tiszteltünk, a férfi erő, erély, nagyság, hatalom, teremtő ész és alkotó szellem minta képéül tekintettünk: egy hitvány szellő, egy meghülés következtében porrá válik és semmivé lesz.

Mintha magam előtt látnám még óriás alakját, hatalmas fejével, domboru, fényes homlokával, széles vállával, öblös mellkasával; mintha hallanám „dübörgő hangjait szavának“, melylyel korszakalkotó műveit jelezte, védte a magyar parlament forumán; mintha látnám széles ajakának józü mosolyát, melylyel a magán-életben elfeledtető, s kedvessé tudta tenni hata'ma hideg fényét: s ime mindez immár „por, hamu“, vanitatum vanitas.

Büszkéek voltunk reá, mint a magyar nemzeti üserő egyik példányképére, a ki a maga erejéből emelkedett fel szerény sorsból — a leg-

magasabbra. Egy járásbíró fia — iskolai végzése után tiz esztendőre miniser, s Magyarország anyagi erejének regeneratora — második Széchenyi István Önerojéből emelte fel magát a vezéri polczig, s a nemzet szunnyadó erőinek felköltésével emelte hazáját már-már odáig, a hol mintaképtül kezdték tekinteni nálunknál sokkal nagyobb és gazdagabb nemzetek.

Magyar miniser még nem érte el azt az egyértelmű népszerűséget, a mit Baross Gábor. A szakalelvü pártnak egyik legfőbb büszkesége volt, a függetlenségi párt azt tartotta, hogy nálánál szélsőbb baloldali nincs a magyar parlamentben.

A legvéresebb száju ellenzékiek voltak Barossnak leghűbb mamekukjai.

Három éve lesz, hogy a vasuti díjzabás reformja, az u. n. „zóna-rendszer“ megalakításával nemcsak hazánk, de az egész világ forgalmában új korszakot teremtett. Akkor fejüket csóválták magok az ő munkatársai is, s baljóslatokkal commentálták a merész újítást: ma már követni kezdik a nagy vezérlő államok és nemzetek is.

Egy éve mult, hogy a magyar ipar termékeinek kedvezményes árudíjzabást állapított meg a magyar vasutakon. A magyar ipar- és kereskedelmi kamarák hozsannákat zengtek neki; az osztrák és német ipar anathémát kiáltott a merész reformátor művére. S midőn a német vámszerződés tárgyalása közben elterjedt a hír, hogy a kedvezményes tarifák visszavonatnak, s erre a magyar parlamentben egymást érték az interpellatiók, hogy igazé, hogy meghátrált az osztrák és német hatalom követelő reakciója előtt: Ő felállott, kebe-

iskolába se iratkozva be, tanulás nélkül csavaroghatnak. Különben e felekezet még másutt járó gyermekei vallásos oktatásáról sem gondoskodik, a vallástan tanítását a főrabbi a tanítóra, a tanító pedig a főabbira tolva, a gyermekek a vallástani órákat szépen eljátszák.

Az új-tordai állami iskola számára az idén diszes épület emelkedik. Egy-egy tanerő szaporítással ez iskola nagyban enyhíthetné az iskolahiány bajait. De hol tanítsanak ezek? Az már régi dolog, hogy tanügyi dologban épen a tanítót nem szokás meghallgatni, az iskola alig pár év múlva szűk lesz. De már most is a tanítók azon reudkivüli figyelemben részesülnek, hogy óráközökben, ha nem akarnak folyton a tanteremben maradni, s így a gyermekeknek még azt a kis szabadidőt is, folytonos ottlétükkel nagyon is parancsszó szerinti szünetté tenni, ha nem akarnak mindig hazafutni, a frislevegőjü folyóson vagy szabadban szórakozhatnak. Bármily szűk tanítói szobácskáról sem gondoskodott a tervező.

Nem minden iskolát hoztunk fel. A mit fel is hoztunk, azt is, ugyszólván, csak érintve. Hogy a felhozottak és a nem említettek mennyire felelnek meg máskülönből céljuknak, hogy mi jobbitni való volna rajtuk, annak kifejtését szívesen vesszük arra hivatottaktól. Mi csak mint laikusok szóltunk a dologhoz, s mégis lehetetlen mindenkinek be nem látnia, hogy Tordán a megye székhelyén elemi iskolák dolgában szörnyű szegényül vagyunk. Nincs elég iskolánk, a mi van az sem elég tágas, avagy nem elég jó a gyermekeknek s így csak hiányos tanításban részesülhetnek.

Kinek feladata e bajon segíteni? Az állam 2 nagy iskolát tart fenn: a polgárit s a vele kapcsolatos ó-tordai elemi leányiskolát, és az új-tordai elemi iskolát. Számos tanerőt díjaz, nagy épü-

lébe rejtette hatalmas jobbkezt, hátravetette büszke fejét, s az elfojtott lélegzettel figyelő parlament előtt ércz-szavakkal hirdette, hogy „Magyarországnak a m. k. államvasutak díjzabásai önálló megállapítására törvényes joga van, ezen jogáról lemondani soha sem fog, s erre nézve ő csak is Magyarország közgazdasági és pénzügyi érdekeit tekinti döntőnek.”

Olyan „általános élénk helyeslés“-t, eljenzést és tapsot alig hallott még a magyar parlament.

A pártok egyhangulag s riadó lelkesedéssel zugták reá, hogy éljen Baross Gábor! s Magyarország nemzetgazdasági reformátorát ünnepelték benne.

Azóta az osztrák-magyar vasutak megváltásánál, a Vaskapu áttörésének nagyszabású műveletei megkezdésénél ismétlődtek a lelkes óvátók s a nemzet méltán várhatta tőle egy jobb korszak előkészítését.

És épen a Vaskapu Titánjaival folytatott emberfeletti küzdelemben érte őt a halálos dőfés, mintha a nyers természet ádáz szellemei keltek volna élethalál harcra ellene, hogy egy vakmerő ember merészli őket sok ezredéves uralmukból kiforgatni.

Am a véges anyag felett diadalt arathattak; de szelleme köztünk marad, s a végső győzelem felett kétségbe nem esünk!

S mi volt Baross Gábor a mi szűkebb hazánknak: a bérczes kis Erdélynek?

A székely érdekeknek nem volt lelkesebb

leteket emel és emelt. Az államtól többet követelni, mikor már úgy is Torda legnagyobb iskoláit tartja fenn, nem lehet. Nincs város talán egész hazánkban, melyre tekintve lakosságát, oly sokat áldozna az állam. Hány és hány hely van, mely szegénysége és nemzetiségénél fogva inkább igényelheti az állam segítségét.

A felekezetek is tartanak fenn iskolákat; nem mulasztottuk el fentebb ezeket is nagyobb áldozatra buzdítani, az saját érdekek. De ezek sem oly gazdagok, hogy tőlük várhatnók a város népecsedésének megfelelő iskola bővítést, illetve szaporítást. S talán ezek segítségét is más vidékek inkább igényelhetik. Csak egygyel nem találkozunk a kultúra meczenásai közt, ez a város. Egy óvodát tart fenn, jobban mondva, szállásoltat, mert a gyermek tandíjjából javarészt fedeztetik a költség, az ipari oktatásra is áldoz valamit, de máskülönbén épen saját gyermekeinek neveltetése nagyon is mostohán megy. Nem elsősorban Torda városának érdeke, hogy gyermekei oktatásban részesüljenek?! Annyi 10,000 frtnak közérdekű célokra fordítása mellett, csak telhetnék pár ezer a legközérdekűbb, legégetőbb szükségletünkre, egy községi elemi iskolára.

X. Y Z.

Közigazgatási bizottsági gyűlés.

Vármegyénk közig. bizottsága, főispán gr Bethlen Géza ő méltósága hivatalos távollétében h alispán Rédigér Béla elnöklete alatt, f. hó 11-én tartotta meg rendes havi gyűlését, a melynek lefolyását lehető röviden a következőkben ismertetem:

Mindenekelőtt előterjesztetett a múlt havi közigazgatási állapotról szóló alispáni jelentés, a melyből kitűnik, hogy vármegyénkben a közigazgatás rendes folyamát illetőleg semmi olyas esemény nem fordult elő, a mely arra zavarólag hatott volna, a közigazgatás igeke-

védője, mint ő. A székely kivándorlás megakadályozása s új keresetforrások nyitása gondoskodásának állandó tárgyát képezte.

Megalkotta a külön székely-ipar kamarát, a székely fővárosban Maros-Vásárhelyen, melynek első évi jelentése ő hozzá intézve e napokban jelent meg egy vaskos kötetben.

Építettett egy külön székely vasutat Brassótól Kézdi-Vásárhelyig, melynek a megnyitását a múlt ősszel ünnepelték nagy lelkesedéssel.

Palotát építettett a székely-muzeumnak Maros-Vásárhelyen, melynek felszentelését a jövő szeptemberre tervezték a trencsényi magyar iránt lelkesülő, örökre hálás székelyek.

S hogy milyen érző szíve volt a „vasminiszternek,” azt egy igénytelen, de jellemző példával illusztrálhatom.

Egy szegény árva leány a postamesterségre készült s mint gyakornok már kilencz évig működött. Ámde postamesterségre hiába pályázott; igazgatósága soha sem ajánlotta, mert nem végezte a törvényben előirt hat polgári osztályt. Azt nem vették tekintetbe, hogy egy magasabb magán nőnevelő intézetet végzett, a mely több volt a hat polgárinál.

Végre a pártfogó nélküli árva arra szánta el magát, hogy külön folyamodványt ír a vasminiszterhez s átadására engem kért fel.

Éppen székely-egylet küldöttségében (a muzeum ügyében megköszönendő a négy évi 4000—4000 frt segélyt) audentiára mentünk hozzá s én az audentia végeztével (melyen a

zett az elébe tűzött fontos feladatokat elvégezni. A jelentés szerint alispáni beadványi jegyzőkönyvre érkezett a múlt hóban összesen 1014 ügydarab, a melyek — kevés kivétellel — ellátást nyertek. Kölföldre szóló utlevél kiadatott összesen 17 darab a romániai királyságba. Tüzészet M.-Szakál, Felső-Füged, Torda és Hidas községekben fordult elő, 2794 frtra becsült kárral, a melyből csak 1815 frt értékű volt biztosítva.

A helyeslőleg tudomásul vett alispáni jelentés után, árvaszéki elnök Tarsoly Gábor terjesztette elő a Felvincz városi árvaszék által a f. évről kiállított, évnegyedes kimutatást, a melyből kitűnik, hogy az árvák száma f. évi márczius hó végével 200, az árvai vagyon pedig tesz készpénzben 315 frt 26¹/₂ krt, adóslevelekben 1724 frt 32 krt, értékpapirokban 1204 frt 14 krt.

Főorvos dr. Szentpéteri Lajos jelentése vármegyénk múlt havi közegészségügyi állapotát „igen kedvezőnek” jelzi, a mennyiben a betegülések közül leginkább csak a légutak hurutos és tüdőlobos bántalmi észleltettek csekély mérvben és enyhe kórtünetek között. A járvány kórok közül a ronszó toroklob néhány esete fordult elő, melyek közül meggyógyult 8 és meghalt 7.

A tordai nyilvános kórházban márczius hó végével ápolás alatt maradt 39 beteg. április hóban fölvétetett 46, ezek közül gyógyulva kibocsátott 46, javulva 7, gyógyulva 2 és meghalt 2. A hasznos házi állatok között semmi ragályos járvány nem fordult elő.

Kir. mérnök Perszina, mint a tordai kir. építészeti hivatal főnöke tudomására hozza a közig. bizottságnak, hogy a megye határán keresztül vonuló állami utak állapota kielégítő, tudomására hozza azt is, hogy a m.-ludas—m-méhesi törvényhatósági utvonatra a kavicsszállítás vasuti vonatokkal a múlt hóban megkezdett s körülbelül már eddig 1100 köbméter ki is hordatott, a f. évre előirányzott többi kavicsmennyiség is a f. hóban kifog szállítatni. Ezen munkát azért érdemel különös megemlítést, mert ezzel egy a mező-ségi primitív utaknak esős időben is járhatóvá tétele érdekében, ezelőtt 3 évvel megkezdett munka nyeri meg a f. évben is folytatását, a mely folytatódni fog mindaddig, a míg csak a mezőség is a

székely nemzet fontos culturalis és politikai missiójáról melegen és lelkesen nyilatkozott) visszaradtam a kérvény átadása végett.

„Kérem Nagyméltóságodat, ne a törvény betűjét, de szellemét tekintse e szegény árva leány kérésének megbirálásánál.”

„A betű öl, a szellem az a mi megelevenít” — felelte rá — „elvasom kérését s ha méltányos teljesítem is.”

A legközelebbi pályázatnál az illető igazgatóság ismét kihagyta a hármas ajánlatból az én szegény pártfogoltomat s a keményszivűnek hirdetett vasminiszter (a ki a legkisebb személyes ügyet is maga bírálta meg és döntötte el) ráírta a felterjesztési aktára, hogy „Sz. L. ajánlatára K. F. nevezendő ki.”

S a szegény árva leány hozzájutott kilencz évi várakozás után a szerény postamesteri álláshoz.

Nagy ember volt ő — nagyban és kicsinyben egyaránt.

Áldjuk emlékét, a kik ismerték nemes szívét, fenkött gondolkozását s áldja egész, hálás nemzete, — a mely a vesztesség megmérhetlen nagysága felett elszorult szívvél állja körül ravatalát — teremő szellemét s az általa inaugurált „jobb kor” hajnalát, mely után „buzgó imádság epedez százezrek ajakán!”

SZÁDECZKI LAJOS.

gyors közforgalmat biztosító jó utakhoz nem jutand! Kir pénzügyigazgató Jenei Károly hávi jelentése meglehetősen adóbefizetési összeget tüntet fel a múlt hó eredménye gyanánt, mert ugyanis: a tordai kir. adóhivatalhoz be lett fizetve különböző címek alatt 33118 frt 69 kr, a ludasi kir. adóhivatalhoz pedig befizetett 7843 frt 63 kr. Ezen eredménnyel a kir. pénzügyigazgató is megelégedve látszik lenni, a mit abból következtetni, hogy állami adóvégrehajtónak, a közigazgatási közegek terhére, leendő alkalmazása iránt javaslatot nem terjesztett elő.

Kir ügyész Pap Domokos jelenleg is csak a tordai kir. törvényszéki fogházak állapotát ismerteti, holott a kir. törvényszék hatósága alá tartozik az alsó-járai, marosludasi és a felvinczi kir. járásbíró-ság is, a mely járásbíró-sági fogdák állapota ismertetése is a kir. ügyészi jelentések keretében lenne foglalandó.

A tordai fogházban tett április hó végével az elítéltek száma 61-et, a vizsgálati foglyoké volt 6. A rabtartási költség tett a múlt hó folytán 209 frt 33 krt.

(?)

Utmutatás a szőlőragya (peronospora viticola) ellen való védekezésre.

Bortermelésünknek — kivált a homokinak — ezen gomba ellesége júniusban és júliusban lép föl, és pusztításait augusztusban és szeptemberben folytatja.

Ismertető jelei a következők: a peronosporás levél alsó lapja olyannak látszik, mintha cukorporral volna behintve, vagy mintha ott sóvirágozott volna ki, vagy dér képződött volna. Kezdetben a foltok apróbbak és rendszerint a levél főbb erezeire mentében láthatók és csak később olvadnak nagyobbakká, vagy egy egészszé össze. A levél felső lapján pedig először sárgás, később barna — de sima — foltok láthatók a szerint, a mint a gomba fejlődése kissébb, nagyobb mértékben halad előre.

E gomba könnyen megkülönböztető a nemez betegségtől, (Erinosis) melyet a Phytoptus vites nevű atka okoz és mely rendszeren nem veszedelmes. A nemezbetegség foltjai piszkos fehérek, majd sárgák, tömött nemezhez hasonlóak és szintén a levél alsó lapján láthatók, míg a levél felső lapján a megfelelő helyeken apró puposodások keletkeznek.

Különbözik a gomba az oidiumtól is, mely a levél felső lapján is látható,

A peronospora viticola nyári és téli sporák által szaporodik; az előbbieket a szél szerte szét hozozza és ha a szőlőlevél felső lapjára hullanak, s itt eső- vagy harmatcseppbe kerülnek, 25—30° C. melegben tovább fejlődnek. A nyári sporák nem állnak ellen a nagyobb hidegnek, s ennek beálltával elpusztulnak, míg a téli sporák ellenben a legszigorubb telet is előállapotban huzzák ki. Tavasszal életre kelnek, s folytatják pusztításukat úgy a szőlőlevelen, mint az éretlen vesszőn, a fűrt nyelén, annak elágazatain, a szőlőszem kocsányán és magán a szőlőszemen is. A gomba által megölt levél, vagy elválk a vesszőről és lehull, vagy összeszáradva a tőkén csüngve marad.

A peronosporás vessző nem érik meg, télen elfagy, középső szemei elvesztik életképességüket, ily esetben a peronosporás esztendő után csak a rövid metszés ajánlható. A fűrtöt már a virágzás előtt is megtámadhatja.

A peronospora pusztítása vagy közvetett az által, hogy tönkre teszi a lombzatot, vesszőt, s e miatt a termés meg nem érhetik, vagy közvetlen az által, hogy a fűrtöt támadja meg, mely vagy egészen lehull, vagy legalább a belőle szűrt bort teszi élvezhetetlenné.

A peronospora rohamosabban és erélyesebben terjed a száraz talajú szőlőkben, s ez az oka annak, hogy a homoki szőlőkre annyira veszedelmes.

(Folyt. következik.)

H I R E K.

— **Előfizetési fehérvás.** Tisztelettel kérjük lapunk t. barátait, a kik folyó évre előfizetéseiket még bé nem küldötték, hogy ezt mielőbb eszközölni sziveskedjenek, vagy a kik lapunkat az évben jártni nem kívánják, kérjük azt a czimszalagra írott ily értelmű megjegyzéssel visszaküldetni, és ez által a további fölösleges költségtől megkímélni.

Együttal kérjük lapunkat ismeretlen körökben ajánlani, és részére új barátokat, előfizetőket szerezni sziveskedjenek, mert anyagi viszonyai erősbültevel tehetjük ezt még tartalmasabbá.

Tisztelettel

AZ „ARANYOSVIDÉK”

kiadóhivatala.

BAROSS GÁBOR. †

Életének delén, alig 44 éves korában f. hó 9-én, rövid szenvedés után kiragadta a halál alkotmányos életünk egyik legnevesebb férfiát, legtehetségesebb tagját, bellusi Baross Gábor kereskedelemügyi m. kir. minisztert. Egy eszmében gazdag, tettvágytól duzzadó államférfi dőlt vele a sirba, kinek nevét éreznél maradandóbban örökítik meg nagyszabásu alkotásai: a magyar államvasutak reformja, a zóna behozatala, a vasárnapi munkaszünet törvénybe íratása és az európai jelentőségű Vaskapu szabályozásának végrehajtása. Halála a szó legigazibb értelmében majdnem pótolhatatlan veszteség. A magyar névre mindig dicsőséget hozó állását önérejéből, tehetségével vívta ki magának.

— **A új váltópénz.** Az új értékesség tudvalevőleg a korona lesz. Verni fognak pedig aranyban: 20 és 10 koronás darabokat. A tulajdonképeni váltópénz részben nikeltől, részben pedig rézből fogják verni. Nikeltől lesznek 20 és 10 filléres, rézből 2 és 1 filléres darabok. Az ezüst fél koronák kerete sima lesz, a 20 filléres nikelt pedig recézett, hogy a két pénznemet könnyebben lehessen megkülönböztetni. Az ércminták elkészítését nálunk már megkezdték és azokkal június végéig előreláthatólag el is fognak készülni úgy, hogy a valuta törvény szentesítés után rögtön megkezdhetik a pénznemek kiverését.

— **A fogfajóknak tudomásukra** aihatjuk, hogy dr. Adler Sándor fogorvos, az összes gyógytudományok tudora, miként tavaly tette, az idén is meglátogatja városunkat és pedig 14. 15-én, szombaton és vasárnap reggel 9-től d. u. 4 óráig fog rendelkezésre állani a fogbajban szenvedőknek. Lakása: a „Korona”-vendéglőben lesz.

E. Kovács Gyula a kolozsvári nemzeti színház ismert híres színművésze, a Petőfi társaság tagja, költeményeinek egy csinos kötete jelent meg a napokban Budapesten a Révai testvérek kiadásában Kovács Gyula költői vénája nem ismeretlen a közönség előtt. Több költeménye jelent meg a lapok és folyóiratok hasábjain. Darabjai a lyra körébe tartoznak, néha vidám, enyelgő, de többször borongó hangulattal, s az érzés igazságával. A szenvedélynek külsőleg is feltüntetéseivel a Bajza és Vörösmarty-féle iskolához látszik tartozni, s így a külső erőteljessége miatt veszt a könnyedségben, a mi a megértésnél jó számításba. Számtalan könnyű menetű darab is van azonban mint „Az én dalom, és Dal az akáczfák alól” stb, melyek Arany és Petőfi-féle könnyedségről tanuskodnak. Az egész könyv igen becses tárgy a költészettel foglalkozók előtt.

— **Kinevezés** Ifj. Abt Ernő kir. törvényszékünk szorgalmas és közszerepetben álló hivatalnoka megérdemelt kitüntetésben részesült, a kir. igazságügyminiszter aljegyzővé nevezte ki a helybeli kir. törvényszékhez. Tóth Ferencz, ki szintén törvényszékünkél kezdte joggyakorlatát, az al-járai kir. járásbíró-sághoz aljegyzővé neveztetett ki. Benne szintén tehetséges, szorgalmas hivatalnokot nyer az al-járai kir. járásbíró-ság.

— **Áthelyezés.** Szántó József kir. adóhivatali számtiszt és Lampenfeld Lajos pénzügyigazgatósági fogalmazó gyakornok Debreczenbe helyeztetek át.

— **Fagyos szentek.** Pongrácz, Szervácz, Bonifác az idén becsületesen viselték magukat. Megmutatták, hogy néha jobbak hirtüknél. Esős, borongós idő volt, de lassanként szép napos időre vált, s úgy látszik, hogy sehol sem okoztak kárt meggyénkben.

— **Tészták könyve** cím alatt most jelent meg Erzsébet néni ismert tollából egy főtt és sült tészták készítésének gyakorlati kézikönyve, melyet jó lélekkel ajánlunk minden háziasszony figyelmébe. A könyv 11 fejezetre oszlik, s mintegy 300-féle tészta czélszerű elkészítési módjával ismertet meg. Tartalma: 1. Levesbe való tészták. 2. Gombóc-félék. 3. Metéltek, galuskák és rétes-félék. 4. Különböző tészták. 5. Puddingok. 6. Élesztős, vajas és zsirban sült tészták. 7. Kochok és kocsonyafélék. 8. Crémek. 9. Torták. 10. Vegyes- és tea-sütemények. 11. Czukor és gyümölcs mázok — Nincs az a szakácskönyv, amely ily bőven és érthetően írja le a tészták elkészítését mint ez, a miért is igen ajánljuk minden háziasszony figyelmébe. Ára kötvé 1 forint. Kapható Nyiregyházán a „Magyar háziasszonyok könyvtára” kiadóhivatalában.

— **Megtörtént,** de előre kijelentjük, hogy nem vállalunk érte felelősséget. Szokásává kezdett válni Tót Balázs uramnak az éjjeli kimaradozás, daczára, hogy élete párja és anyósa tőlök kitelhetőképpen esetről-esetre értésére adták az ilyes magaviselet szabálytalan voltát. Végre is mindkét fél megunt: az asszonyok az indokolatlan kimaradást, Balázs úr meg az okvetlen bekövetkező hosszas prédikációt. A héten újra megtörtént az eset, s Balázs barátunk úgy vélt kifogni az asszonyokon, hogy még a konyhában lehuzta topánkáit, bésunnyogot, le ült a sötétben, s kótyagos fejjel elkezdte a bölcstől szorgalmasan ringatni. Egyszer felébred a zakatára a menyecske, s megszólítja sötétben neszező férjét: hát maga mit csinál? Hallgass, mert a gyermeket altatom el Van egy órája, hogy rengenem; csak aludj kedves, majd énis lefekszem. Ugyan menjen feküdjék le, kiált reá a menyecske, hiszen a gyermek az estétől fogva itt alszik mellettem... Most már Balázs úr egyéb kutyaságon törli a fejét.

— **Hírek innen-onnan.** Az új pénzbehozatalhoz folyton közeledünk. Most 500 milliónyi adóságunkról folyik a tanácskozás. E nagy államadóságot olcsóbb kamatúvá teszik, e művelettel milliókat nyerünk, úgy hogy nagy a valószínűség, hogy az aranypénzhez szükséges aranybevásárlására a pénzünk ilyenformán összegyűl. — Vaszary Kólos hercegprimás elnöklete alatt a püspökök már több nap óta tanácskoznak. A végzések felől még ez ideig alapos tudomásunk nincs. — A csak nem rég nálunk időző állatsereglet egyik ketreczét N-Enyeden az esőzéstől feldagadt patak elragadta. A szétronsolt ketreczéből 3 leopárd, s egy puma elszabadult. A honvédség, s a csendőrség még az éjjel, s másnap reggel a fenevadakat, hosszas vadászás után lelőtte. Csak egy oláhasszonyt sértett meg súlyosabban az egyik leopárd a fején, s egy katonát kevésbé veszélyesen az arczán s mellén. Maga a tulajdonos is állatait mentetve csak elefántja okossága folytán menekült meg a vízbefúlástól. Az elefánt a zuhogó patakából a partra dobta ki a gazdáját. Az állatsereglet-tulajdonos kárát 4000 frtra teszik, a nemeslelkű nagy-enyediék már gyűjtögetnek számára.

VÁRMEGYEI RENDELETEK.

Torda-Aranyos vármegye alispánjától.

Szám 3553—1892.

Valamennyi főszolgabíró úrnak

Ujabb időben esetek fordultak elő, hogy községi előjáróságok és körjegyzők a főszorozásról elmaradt védköteleseknek levelezés útján való kinyomozását, valamint állításköteleseknek a főszorozásra, utóállításra, vagy felülvizsgálatra való megidézését, illetőleg idegen hatóságokhoz közvetlenül intéztek megkeresvényeket, holott sok esetben ugyanakkor és ugyanannak a védköteleseknek az erre egyedül illetékes járási főtisztviselő engedélyt adott az illetékes sorozójáráson kívül való állításra.

Mínt hogy ilyen esetben a községi előjáróság vagy körjegyző illetéktelen beavatkozása nem csak csak az egyes megkeresett hatóságnak okoz fölösleges munkát, de egyenesen zavart is idéz elő; felhívom főszolgabíró urat figyelmeztesse a községi előjáróságokat és körjegyzőket a védtörvényről szóló 1889. évi VI. t. cz. végrehajtása iránt kiadott utasítás I. részének 103. §-a 3. pontjában foglalt intézkedésre, melyszerint a távollevő hadköteleseknek levelezés útján való kinyomozása kizárólag a járási tisztviselők hatáskörébe tartozik, továbbá honvédelmi minister úr ő nagyméltóságának több ízben kiadott, legutóbb pedig folyó hó 1892. évi jan. hó 16-ról 2300. sz. a. megújított, s innen folyó év február hó 18-ról 1198. sz. a. valamennyi járási főtisztviselőnek megküldött körrendelete 4-ik pontja harmadik kikezdésére, melyszerint

az ujonczozás körüli teendők, különösen a főszorozásra, utóállításra, vagy felülvizsgálatra való megidézés körüli teendők kizárólag hasonlóképp a járási tisztviselők hatáskörébe tartoznak, sőt ilyen teendőktől a községi előjárók és körjegyzők egyenesen eltiltatnak.

Torda, 1892. április hó 26-án.

RÉDIGER BÉLA,
h. alispán.

Szám 21517/V—16. 1892. M. kir. föld. minister.

Körrendelet

valamennyi törvényhatóságnak.

Az ügyvitel érdekében szükségét látom, hogy az általam felülbírált hatósági határozatok, ítéletek másolatai levéltárban, visszatartassanak. A határozatok, ítéletek itteni lemásoltatásával járomunka elkerülése végett felhívom a törvényhatóságot, hogy úgy a közigazgatási bizottságot, valamint az illetékességem elé tartozó ügyekben eljáró hatóságokat alispán, polmester, főszolgabíró, rendőr-kapitány figyelmeztesse, miszerint minden oly esetben, midőn a határozatok (ítéletek) az illető hatóságok által sokszorosítottak, azokat ne csak eredeti hanem másolati példányban is mutassák be. Budapest, 1892. hó 30-án. Bethlen, s. k.

Szám 3908—1892.

Valamennyi főszolgabíró, városi tanács és két főkapitánynak.

Földmivelésügyi minister ur ő nagyméltóságának f. év ápril hó 30-án fen i szám alatt kibocsájtott körrendeletét másolatban tudomásvétel s ahoz való alkalmazkodás végett (czimnek) megküldöm. Torda, 1892. máj hó 9-én.

RÉDIGER BÉLA,
h. alispán.

Szám 45—1892.

k. v.

Valamennyi főszolgabíró és városi tanácsnak.

Vármegyénk központi választmánya mai napon tartott ülésében a küldöttségeket a képviselő-választóknak 1893-ik évre érvényvel bírándó névjegyzékeinek kiigazítására megválasztotta és a munkát befejezését június 7-re tűzte ki.

Az erre vonatkozó értesítéseket a hatósága területén lakó küldöttségi tagoknak leendő kézbesítés végett idezárva megküldöm és felhívom czimet, hogy az összeíró küldöttségeknél, ebbeli fontos működéseiben, segédkezet nyujtsion, mindenekelőtt pedig szigoruan és azonnal intézkedjék, hogy az összeírashoz szükséges és az 1874-ik évi XXXIII. t. cz. 33-ik §-a a., b., c. és d. pontjaiban említett adatok, az összeírásnál jelen lenni és az összeíró küldöttség működésénél erélyesen segédkezni köteles községi előjárók és jegyzők által készen tartassanak, s az összeíró küldöttség rendelkezésére bocsáttassanak.

Mínt hogy az 1874-ik évi XXXIII. t. cz. 12. §-a 5. pontja, valamint az 1875-ik évi VI. t. cz. 1. §-a szerint, a választónévjegyzékbe csak azok veendőek fel, e kik a mult évi egyenes adójukat folyó évi április hó 15-ikéig befizették, hirdményileg hozza tudomására a lakosságnak, hogy az érdekeltek az adóbefizetés igazolása tekintetéből, az adókönyvet az összeíró küldöttségnek bemutatni kötelesek.

Torda-Aranyosvármegye központi választmánya 1892. évi május hó 7-én Tordán tartott üléséből.

RÉDIGER BÉLA, h. alispán,
mint a közp. val. elnöke.

— A tordai kebeles polgárok szives figyelmébe! —

K. WERESS SÁNDOR lapunk szerkesztője által kiadott

„TORDA ÖSCSALÁDAI”

cz. művéből még néhány példány kapható

Tordán Harmath József, Budapestén Révay Lajos és Kolozsvárt Horatsik János könyvkereskedő czégeknel.

Ára 70 kr.

HIRDETÉSEK

felvételnek

az „ARANYOSVIDÉK” kiadóhivatalában

Hid-utca 32. szám.